

Pályázat nyelvi napló készítésére középiskolás diákok és diákcsoportok számára

Kedves Diákok!

Biztos történt már veletek is olyan, hogy hallottatok egy új, ritka szót, aminek nem ismertétek a jelentését, vagy felfigyeltetek valamilyen újszerű nyelvi jelenségre: például megtetszett valakinek a szóhasználata, olvastatok egy kreatív, újszerű szólást, vagy olyan köszönésformával üdvözölt valaki, ami teljesen váratlan és meglepő volt.

A Nyelvtudományi Kutatóközpont által a PeLi Oktatásnyelvészeti Kutatócsoport közreműködésével szervezett pályázatra nyelvi naplókat várunk, amelyekben olyan újszerű nyelvi jelenségeket, nyelvi megfigyeléseket jegyezhetek le, amelyekre valamiért felfigyeltetek. A naplóitok kulcsmotívuma az újdonság, újszerűség legyen! Szerepelhetnek bennük érdekes, vicces, furcsa, megdöbbentő, bántó, elgondolkodtató nyelvi helyzetek, kifejezések, olyanok is, amikor nagyon tetszett Nektek egy-egy új nyelvi megoldás, vagy olyanok, amikor az újdonsága miatt furcsának, szokatlannak találtatok valaki megszólalását, esetleg nem tetszett az, amit hallottatok, vagy éppen a nyelvi újítás miatt „szólt be” valaki a nyelvhasználatokra.

A pályázatban arra vagyunk kíváncsiak, hogy Ti hogyan gondolkodtok a nyelvről, hogyan élitek meg és értelmezték annak sokszínűségét, új jelenségeit, neologizmusait. Ezért arra kérünk Titeket, hogy a naplókban jegyezzétek fel, hogy az általatok megfigyelt nyelvi jelenség mennyire illeszkedik az adott szituációhoz, Ti hogyan értékelitek, értelmezték, szerintetek milyen használati értéke, szerepe van. Egy-egy nyelvi jelenség leírása során ne azt mérlegeljétek tehát, hogy mi a „helyes” és mi a „helytelen”, hanem azt, hogy az adott helyzetben az adott közlés miért éppen úgy hangozhat el, fogalmazódhat meg, milyen hatása, szerepe van az újdonságnak tartott nyelvi megoldásnak.

A nyelvi naplóban olyan nyelvi vonatkozású eseményeket írjatok le, amelyek vagy közvetlenül veletek történtek meg, vagy amelyekről barátaitoktól, családtagjaitoktól, ismerőseitektől hallottatok, és érdekesnek találtatok. Bármilyen érdekesnek, figyelemre méltónak tartott, újszerű nyelvi jelenséggel kapcsolatban fogalmazhattok meg észrevételeket.

A pályázók köre: a pályázatokat középiskolásoktól várjuk, pályázni lehet egyénileg, illetve 2–4 fős csoportokban is.

Formai és terjedelmi követelmények: A nyelvi naplónak legalább 10 bejegyzést kell tartalmaznia. Az egyes naplóbejegyzések a következőképpen épüljenek fel:

- A megfigyelt nyelvi jelenség időbeli, térbeli és társas behatárolása (helyszín és időpont, résztvevők)
- A megfigyelt nyelvi jelenség leírása
- A megfigyelt nyelvi jelenség elemzése, értelmezése: miért figyeltetek fel a nyelvi jelenségre, tetszett vagy éppen ellenkezőleg; miben látjátok az új nyelvi jelenség szerepét, miért gondoljátok találónak, ötletesnek, esetleg humorosnak; vagy miért nem tetszett, miért okozott esetleg félreértést, kommunikációs zavart, milyen szerepe lehetett az adott helyzetben a megfigyelt új a kifejezésnek stb.

Kérjük a pályamunkán az alábbi adatok feltüntetését:

- a pályázó neve
- e-mail-cím
- telefonszám
- postacím
- az iskola neve
- a felkészítő tanár neve (ha van)

A pályázathoz kérjük kitöltve mellékelni az alábbi [hozzájárulási nyilatkozatot](#).

A legalaposabban összeállított, a nyelvi jelenségeket kifejtően értelmező nyelvi naplót könyvajándékkal és könyvutalvánnyal jutalmazzuk. A nyertesek lehetőséget kapnak arra, hogy munkájukat a Nyelvtudományi Kutatóközpont 2023. júniusi díjátadóval egybekötött workshopján bemutassák.

A pályázatok beküldési határideje: 2023. április 23.

E-mail-cím: nyelvinaplo@nytud.hu

A naplók értékelését az alábbi szempontok alapján végezzük:

- az adatok hitelessége, az adatolás pontossága;
- a feldolgozott nyelvi anyag változatossága;
- az értelmezés kifejtettsége;
- az értelmezésben használt érvelés;
- az értelmezésben megmutatkozó nyelvi, grammatikai tudás;
- az értelmezésben érvényesülő nyelvszemlélet (az adott közlőhelyzetben játszott szerep, a használat okainak, céljainak, működésének magyarázata, nem a helyesség-helytelenség mérlegelése);
- a pályamunka nyelvi megformáltsága, gondozottsága (helyesírás, stílus).

Mintabejegyzések a nyelvi naplókhoz

A pályázathoz segítségképpen – korábbi nyelvi naplókat is felhasználva – elkészítettünk néhány ötletadó, a lejegyzés módjában, az értelmezés módszereiben mintát adó bejegyzést. Bízunk benne, hogy ezek a naplóbejegyzések támpontot jelentenek majd a munkátok során.

1. Tridémia

1.1. A megfigyelt nyelvi jelenség időbeli és térbeli behatárolása (helyszín és időpont), a résztvevők leírása

2022 decembere, Pomáz. Édesanya és középiskolás lánya, autótút közben.

1.2. A megfigyelt nyelvi jelenség leírása

2022-ben történt, hogy a karácsonyi bevásárlás után hazafelé autóztunk anyukámmal. Közben rádiót hallgattunk. A műsorban a riporter éppen egy orvossal beszélgetett arról, hogy jön megint az az időszak, amikor mindenki mindig beteg, és hogy mit lehet tenni azért, hogy ezt elkerüljük.

A beszélgetés során az orvos és a riporter is többször használta a *tridémia* szót. Gondoltam, hogy valami betegségekkel kapcsolatos, idegen eredetű kifejezés lehet. Részben a téma miatt

gondoltam erre, részben meg azért, mert a végződése nagyon hasonlít a kovidos időszak alatt mindenki által megismert *pandémia* szóra. Nem tudtam azonban, hogy mit jelenthet. Megkérdeztem az anyukámat is, de ő sem tudta pontosan megmondani.

1.3. A megfigyelt nyelvi jelenség elemzése, értelmezése

A korábbi ismereteim és a rádióban hallott beszélgetés témája alapján arra következtettem, hogy a *tridémia* jelentése az lehet, hogy egy időszakban egyszerre több vírus támadja a lakosságot. Azt is sejtettem, hogy a jelentésnek valamilyen módon köze van a *három* szóhoz is, mert a *tri-* előtag más szavakból már ismerős volt, és ott hármatot jelent (pl. a *trilógia* azt jelenti, hogy egy videójáték, film vagy könyv három részből áll). Megnéztem az Idegen szavak szótárát (Tolcsvai Nagy 2007), azonban a keresett szó nem szerepelt benne, ami abban erősített meg, hogy nemcsak én nem ismerem, hanem valóban új nyelvi jelenségről, ún. neologizmusról van szó. A szótárban azonban több hasonló kifejezést is találtam, amelyekben a *tri-* előtag a háromra utal. Például a *triathlon* háromtusát jelent (futás, úszás és kerékpározás versenyszámokból álló sportág), a *tricepsz* orvosi kifejezés pedig a felkarban lévő háromfejű izomra utal.

Az interneten talált cikkek alapján a *tridémia* egy új szó, amely magyarul azt jelenti, hogy egy adott időszakban egyszerre három olyan vírust lehet elkapni, amelyek a szervezet hasonló területeit támadják. A kifejezés megalkotása azért lett szükséges, mert (ha jól érttem, akkor Magyarországon egyelőre nem, de bizonyos országokban, pl. az USA-ban) az influenza a Covid és az RSV nevű vírus 2022 vége felé egyszerre kezdte el veszélyeztetni a lakosságot. A vírusokban az a közös, hogy mindhárom légúti megbetegedést okoz. Így azt gondolom, hogy az orvosok úgy érezték, jó, ha ennek a speciális helyzetnek van egy különálló megnevezése.

A neten olyan forrást is találtam, ami alapján a *tridémia* latin és görög eredetű kifejezés. A *tri-* előtag jelentése 'három' a *démia* pedig a *démosz* görög szóból származik, ami területet vagy népet jelent. Mivel a *pandémia* szó jelentése 'több országra kiterjedő járvány', a *tridémia*, gondolom, azt fejezi ki, hogy nem egy járvány terjed ki több országra, hanem három egyszerre.

A *tridémia* tehát egy új szó, amely azt jelenti, hogy három vírus egyszerre fertőz több országban. Az orvosok számára biztos hasznos, hogy egy szóval is meg tudják nevezni a szaknyelvben ezt a jelenséget. A hétköznapi társalgásokban szerintem túl hivatalosan hangzik, azonban nagyon hatékony kifejezésnek gondolom, mert egyetlen szóval ki lehet fejezni egy

bonyolultabb jelenséget. Ráadásul hiába idegen eredetű a szóösszetétel, szinte „magáért beszél”, hiszen a *tri-* előtag általánosan ismert, a *pandémia* révén pedig az utótagja is közkeletűvé vált az elmúlt években.

Irodalom

Tolcsvai Nagy Gábor (szerk.) 2007. *Idegen szavak szótára. (A magyar nyelv kézikönyvtára 2.)*
Osiris Kiadó. Budapest.

2. Parancsolj, hölgyem!

2.1. A megfigyelt nyelvi jelenség időbeli és térbeli behatárolása (helyszín és időpont), a résztvevők leírása

2022 ősze, budapesti étterem, családi vacsora, résztvevők: középkorú szülők és 2 iskoláskorú gyerek, pincérnő

2.2. A megfigyelt nyelvi jelenség leírása

A családommal egy étteremben vacsoráztunk, és ott a kiszolgáló pincérlány számomra nagyon szokatlan módon, és szerintem újszerű megoldással szólította meg édesanyámat. A pincérlány olyan 30 körüli lehetett, anyukám pedig 47 éves, azaz már nem a legfiatalabb korosztályba tartozik. A pincérlány kerülte a megszólításokat, sokáig nem is tűnt fel, hogy tegezi vagy magázza a szüleimet. Amikor azonban anyukámnak külön kihozott egy kávét, a következő fordulattal adta a kezébe: *Parancsolj, hölgyem!*

2.3. A megfigyelt nyelvi jelenség elemzése, értelmezése

A tegezés, a tegeződő formák manapság nagyon általánosnak számítanak, nekem is külön figyelniem kell rá, hogy például hivatalos helyzetben mindig udvariasan sikerüljön magázódnia. Azt is nagyon sokszor tapasztaltam, hogy a szüleimet, az ő korosztályukat is sokszor tegezik a boltban, étteremben is. A szakirodalom szerint ez az életkorhoz kapcsolódó kölcsönös tegeződés nem bizalmasságot jelöl, hanem az azonos életkorból adódó szolidaritást, közvetlenséget mutat (vö. Domonkosi 2002). Az ismeretlenek közötti tegeződést tehát önmagában nem gondolom nyelvi újdonságnak, hiszen a huszonéves korosztályban már jóval korábban is jellemző volt, és úgy látom, hogy ma már a kutatók is azt mondják, hogy legalább 40 éves korig általános (Domonkosi 2017). Amitől újszerűnek érzem a pincérnő megszólalását,

az a tegezésnek és a hozzá kapcsolódó, szerintem tegező viszonyban elsőre meglepő *hölgyem* megszólításnak a kombinációja. Ez a megszólítás számomra alapvetően egy idősebb hölgyet idéz fel, egyéb esetben csak játékos, vicces megoldásként tudom elképzelni. A Nyelvi illetman szerint a *hölgyem* megszólítás „ismeretlen nő választékos megszólítására” (Deme–Grétsy–Wacha 1999) alkalmas.

Az általános életkori tegeződés során utcán, szórakozóhelyen, étteremben azonban nincs olyan általános forma, amit a másikkal fordulva használhatnánk. A főnévi megszólítások hiányát a fiatalok közötti tegeződés jellemzőjének is szokták ezért tartani (Domonkosi 2017), és véleményem szerint ebben a megszólításban éppen az az újszerű, hogy a tegeződő formához egy udvarias megszólítást kapcsol. A tegeződés udvarias árnyalásának kialakulása emellett a tegeződés egyre szélesebb körűvé válásának a következménye is egyben. Érdekes párhuzamot mutat az általam megfigyelt megszólítással a *Szia, uram!* köszönés és megszólítás kapcsolata. Ez a még mémekben is elterjedtté vált kifejezés szintén két olyan elemet társít, amelyek korábban nem kapcsolódtak össze, mivel eltérő viszonyokban voltak jellemzők.

Irodalom

Deme László – Grétsy László – Wacha Imre (szerk.) 1999. *Nyelvi illetman*. Szemimpex Kiadó. Budapest.

Domonkosi Ágnes 2002. *Megszólítások és beszédpartnerre utaló elemek nyelvhasználatunkban*. A DE Magyar Nyelvtudományi Intézetének Kiadványai. 79. szám. Debrecen.

Domonkosi Ágnes 2017. A nyelvi kapcsolattartás alapformái. In: Tolcsvai Nagy Gábor (szerk.): *A magyar nyelv jelene és jövője*. Gondolat Kiadó. Budapest. 279–298.

3. Mondhatni, cool

3.1. A megfigyelt jelenség térbeli, időbeli és társas behatárolása

2019 szeptembere, Budapest. Tanóra, tanár megjegyzése az egyik diákja füzetére

3.2. A megfigyelt nyelvi jelenség leírása

Egyik tanárom fel-alá járkált a padok előtt. Egyszer csak meglátta az első padban ülő osztálytársam kék tengerészmintás füzetét, felkapta, felemelte és felkiáltott: „Hú, micsoda füzete van! Mondhatni, cool.” Ez az utolsó mondat hosszú időre megmaradt bennem, annyira különös volt, és úgy gondolom, hogy a szavak ilyen párosítása, ennek a két elemnek az egymás melletti előfordulása újszerűnek tekinthető.

3.3. A megfigyelt nyelvi jelenség elemzése, értelmezése

A tanár közlése mindössze két szóból állt: *mondhatni* és *cool*, ennek ellenére stílusterést éreztem benne, a két különböző hatású nyelvi elem összekapcsolása miatt keltette fel a figyelmemet. A *mondhatni* egy viszonylag ritkán használt szó, ugyanis a ható ige képzője után főnéviigenév-képző áll. Az ilyen képzésű alakok használata ma már eléggé korlátozott. Viszonylag ritkán fordulnak elő, stílusuk pedig egy kissé régies, patinás (Grétsy–Kovalovszky [szerk.] 1980: 842). A *mondhatni* még ezek között a formák között is különleges helyet foglal el: „Ma is élőnek, természetesnek számít a határozói értékű *mondhatni* (v. *mondhatnám*) forma ’szinte, úgyszólván, jóformán’ jelentésben” – írja a kézikönyv (Grétsy–Kovalovszky [szerk.] 1980: 842.) A Magyar grammatika (Keszler [szerk.] 2000: 467) meghatározása szerint a *mondhatni* ún. bevezető szó, modális szó. Összességében a *mondhatni* egy feltűnően fennkölt, választékos szóalak, amelynek sajátos a szerkezete, a stílusát tekintve pedig régies hatást kelt.

Ezzel szemben a *cool* a lehető legmodernebb kifejezés. Idegen eredetű (angol), magyar kiejtés szerinti átíratát (*kül*) ritkábban használják (utóbbira példa Leiner Laura Szent Johanna Gimi-sorozata, melynek hősnője, Reni a naplójában mindig *kül* formában írja ezt a kifejezést). Jelentése: ’menő, vagány’. Jelentésköréből adódóan is szleng szó, a fiatalság laza nyelvhasználatára jellemző.

Tehát ebben a rövid kétszavas mondatban a tanáromnak sikerült vegyítenie a stílusárnyalatok két szélsőséges pólusát: a régies, választékos stílust és az idegen eredetű, modern szlenget. Az összhatás meglepő és újdonságként ható, eredeti volt, nagyon tetszett a nyelvi humor ilyen megnyilatkozása – méghozzá egészen váratlan, hétköznapi helyzetben, egy füzet kapcsán.

Érdekes volt ebben a megszólalásban az is, hogy a *mondhatni* szónak nagyon speciális szerepe van benne, arra utal, hogy valaki más, esetleg a beszédpartner, azaz a diák mondhatná ezt, tehát egy másik nézőpont érvényesülését jelzi. Ennek az elemnek a lehetséges szerepeiről találtam egy nagyon elgondolkodtató tanulmányt is (Nádas 2002).

Irodalom

Grétsy László – Kovalovszky Miklós (szerk.) 1980–1985. *Nyelvművelő kézikönyv*. Akadémiai Kiadó. Budapest.

Keszler Borbála (szerk.) 2000. *Magyar grammatika*. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest.

Nádas Tímea 2002. Hányféleképpen mondhatni? *Magyar Nyelvőr* 126: 329–351.

4. Hiányzik, mint mókusnak az erdőtüz

4.1. A megfigyelt nyelvi jelenség időbeli és térbeli behatárolása (helyszín és időpont), a résztvevők leírása

2023. január 21. A 8. évfolyam középiskolai anyanyelvi felvételi anyagának feladata, a húgom elutasított feladatmegoldása

4.2. A megfigyelt nyelvi jelenség leírása

A megfigyelésem az újonnan létrejövő szólásokra, a szlengben gyakori szóláshasonlatokra vonatkozik. A nyolcadikos húgom nagyon sokat készült a középiskola felvételijére, amelynek anyanyelvi részében évek óta megtalálhatók a szólásokkal, közmondásokkal kapcsolatos feladatok. A *Nem látja a rossz fától az erdőtüzet* mondathoz kapcsolódóan a következő feladat szerepelt a felvételiben: „Az alábbi mondatban két ismert szólás keveredett össze. Írd le helyesen a két szólást! Ehhez további, a mondatokban nem szereplő szavakra is szükség lehet. A szavak toldalékait is megváltoztathatod” (W1). A megoldókulcs pedig csak a következő két szólást fogadta el: 1. *Nem látja/látta a fától az erdőt* 2. *Rossz fát tesz/tett a tűzre*. A megadott válaszon kívül pedig csak akkor fogadtak el más megoldást, ha „a szólás megléte szakmailag ellenőrzött egynyelvű szótárral vagy más szakmai kézikönyvvel igazolható” (W2). A húgom egy nagyon frappáns, szerintem a megoldókulcsnál eredetibb, újszerű szólást írt be megoldásként: *Hiányzik, mint mókusnak az erdőtüz*.

4.3. A megfigyelt nyelvi jelenség elemzése, értelmezése

A felvételi feladatban szereplő *Nem látja a rossz fától az erdőtüzet* mondatban több frazeológiai egység is felismerhető. A megoldókulcsban megadott két lehetőség mellett a hűgom által választott megoldás egyértelműen szólásnak tekinthető, még akkor is, ha újszerűsége miatt még nem szerepel a szótárakban. A *hiányzik, mint mókusnak az erdőtüz* szólásnak a felismeréséhez véleményem szerint az is hozzájárult, hogy a feladatban megadott mondat leginkább figyelemfelkeltő, központi kifejezése az *erdőtűz* volt, amely ebbe az irányba indítja el az asszociációkat. A testvérem válaszában szereplő kifejezést családi és baráti körben rendszeresen szólásszerűen használjuk. Rákeresve az interneten is számos előfordulását találtam, egy helyen például a *hiányzik, mint üveges tótnak a hanyatt esés* szólás modern változataként említették (W3). Bár az ilyen jellegű, újabb szólásokat is szótárazzák, sajnos ez a kifejezés még a legújabb szólástárban sem szerepel (Bárdosi 2012). Megtaláltam benne azonban hasonló szlenges szólásként a *kevés, mint erdőtüzben a vízpisztoly* mondást is. Nyelvi szempontból azért is érzem indokoltnak, hogy a hűgom az *erdőtűz* kulcsszóhoz keresett szólást, mert a feladat azt mondta, hogy a toldalékok megváltoztathatók, de arról nem tett említést, hogy az összetett szavak is elemeikre bonthatók.

Szerettem volna azonban megbizonyosodni a szólást elterjedtségéről is, ezért keresést végeztem a Magyar nemzeti szövegtárban (W4), amely ingyenes regisztrációval mindenki számára elérhető. Ezeket a nagy mennyiségű, ténylegesen előforduló szövegeket tartalmazó nyelvi adatbázisokat korpuszoknak nevezik a nyelvtudományban. A Magyar nemzeti szövegtár 2. változata (MNSz.²) több mint egymilliárd szövegszót tartalmaz. A magyarórákon ki is próbáltuk, hogyan kell használni. A kereséshez először szóalakként rákerestem a *mókus* szóra, majd a bal oldali menüben a „Szűrés” gombra kattintva, a „Részletes keresés”-t választva beállítottam, hogy a találati szótól (*erdőtűz*) balra min. 1, max. 3 szónyi távolságra szerepeljen a *mókus* szótó (-3, -1). Emellett beállítottam, hogy a *mókus* szó szófaja névszó jellegű, azon belül is főnév legyen, esetragja pedig részeshatározói eset, azaz datívusz (DAT). A kapott 283 találat (l. képernyőkép) egyértelműen mutatja, hogy ez a szólás jelen van a mai magyar nyelvhasználatban.

Körpusz: MNSZ2	
találatok száma: 283	
oldalszám: 1 / 15	Ugrás következő utolsó
doc#973	05/28/98 15:52:00 <p>Hiányzott, mint mókusnak az erdőtüz . </p><p> \$ </p> Jackie 05/28/98 19:07:00 <p>
doc#2160	</p><p> magyar államnak, mint mókusnak az erdőtüz . </p><p> Természetesen a választát nem tudom
doc#2707	legalja munkát! Úgy hiányzott mint mókusnak az erdőtüz ! </p> 2013-08-19 Cscs Dóri <p> Nem az a fontos
doc#2720	annyi kedvem van hozzá mint mókusnak az erdőtüzhöz : D </p> 2013-08-20 Beszterczán Mónika <p> Köszönömök
doc#2736	hiányzik ez a banknak, mint mókusnak az erdőtüz . A többi hiteles kamatát emelheti, de erre
doc#2737	hiányzik ez a banknak, mint mókusnak az erdőtüz . A többi hiteles kamatát emelheti, de erre
doc#2738	hiányzik ez a banknak, mint mókusnak az erdőtüz . A többi hiteles kamatát emelheti, de erre
doc#2748	AZ!:) annyira hiányzott mint mókusnak az erdőtüz ...!:) </p> 2013-08-23 Magyarországi NFL rajongók
doc#2749	az utcafelújítás nekünk mint mókusnak az erdőtüz .Egyszerre mindent mindenhol.. Külön tetszett
doc#2856	páncéllökörny gondolataid, mint mókusnak az erdőtüz ! .) </p> 2013-11-10 <p> de a média mér nem
doc#2872	József <p> Hiányzik ez nekünk, mint mókusnak az erdőtüz . Hulladék tv-adó szemétre való műsora. </p>
doc#2872	József <p> Hiányzik ez nekünk, mint mókusnak az erdőtüz . Hulladék tv-adó szemétre való műsora. </p>
doc#2872	József <p> Hiányzik ez nekünk, mint mókusnak az erdőtüz . Hulladék tv-adó szemétre való műsora. </p>
doc#2872	József <p> Hiányzik ez nekünk, mint mókusnak az erdőtüz . Hulladék tv-adó szemétre való műsora. </p>
doc#2872	József <p> Hiányzik ez nekünk, mint mókusnak az erdőtüz . Hulladék tv-adó szemétre való műsora. </p>
doc#2872	József <p> Hiányzik ez nekünk, mint mókusnak az erdőtüz . Hulladék tv-adó szemétre való műsora. </p>
doc#2872	József <p> Hiányzik ez nekünk, mint mókusnak az erdőtüz . Hulladék tv-adó szemétre való műsora. </p>
doc#2872	József <p> Hiányzik ez nekünk, mint mókusnak az erdőtüz . Hulladék tv-adó szemétre való műsora. </p>
doc#2873	József <p> Hiányzik ez nekünk, mint mókusnak az erdőtüz . Hulladék tv-adó szemétre való műsora. </p>
doc#2873	József <p> Hiányzik ez nekünk, mint mókusnak az erdőtüz . Hulladék tv-adó szemétre való műsora. </p>

Irodalom

Bárdosi Vilmos 2012. [Magyar szólások, közmondások adatbázisa](#). Tinta Könyvkiadó.

Budapest.

W1= Magyar nyelvi feladatlap a 8. évfolyamosok számára.

https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/beiskolazas/feladatsorok/2023/A8_2_023_1_fl.pdf

W2 = Magyar nyelvi feladatlap a 8. évfolyamosok számára. Javítási-értékelési útmutató.

https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/beiskolazas/feladatsorok/2023/A8_2_023_1_ut.pdf

W3 = https://mindennapokoromei.blog.hu/2016/06/11/a_borju_esete_az_uj_kapuval

W4 = Magyar nemzeti szövegtár 2. változata (MNSz.²). <http://clara.nytud.hu/mnsz2-dev>

5. Pov

5.1. A megfigyelt nyelvi jelenség időbeli és térbeli behatárolása (helyszín és időpont), a résztvevők leírása

Eger, 2022. január 21. délután, beszélgetés (csetelés) a barátnőikkel

5.2. A megfigyelt nyelvi jelenség leírása

A barátnőimmal beszélgettem Messengeren, amikor jött egy TikTok-értesítés, hogy megjelöltek egy videónál kommentben. Megnyitottam, hogy megnézzem, és a videóra azt volt kiírva, hogy „pov: amikor a bátyád jön érted suliba”. A videó arról szólt, hogy az iskola előtt

állt egy autó, amelyből hangosan szólt a zene. Egyik ismerősöm jelölt meg a videó alatt, mert az én bátyám is így szokott viselkedni. Elküldtem Messengeren a barátnőimnek, akikkel beszélgettem, mert ők is ismerik a testvéreimet. Egyikük jót nevetett rajta, de a másik, aki nincs fent TikTokon, megkérdezte, hogy mi az a *pov*.

5.3. A megfigyelt nyelvi jelenség elemzése, értelmezése

A barátokkal, kortársakkal való kommunikációban nagyon sok rövidítést, mozaikszót használunk. Ezek a betűkombinációk rejthetnek tulajdonneveket is, közneveket is, néha azonban egész mondatokat, teljes közléseket is helyettesíthetnek. A *pov* angol szó, annak a rövidítése, hogy *point of view*, magyarul nézőpontot vagy szemszöveget jelent. Mozaikszó, azon belül is a betűszók közé tartozik, elemei köznevek. A TikTokon sok rövidítést és mozaikszót használnak, nagy részük angol eredetű, így a világon mindenhol ismerik ezeket, ahol az alkalmazást használják. A *pov* is a TikTokon terjedt el, videókra írják ki, vagy esetleg kommentekben fordul elő, egy helyzetet mutat be valamilyen szemszögből. Magyar megfelelője nincsen, mert ez egy TikTok-trend. Hashtagként is alkalmazzák, így több felhasználóhoz, nagyobb közönséghez eljut a videó. A *pov* betűszóval tehát olyan videókat jelölnék meg, ahol a néző beleélheti magát a feltöltő személy, azaz például a párja, haverja helyzetébe, vagy mondjuk megnézheti, hogy hogyan festene egy hétköznapi jelenet akár egy tárgy szemszögéből. Ilyen jellegű videókat úgy is töltenek fel, hogy nem írják oda, hogy *pov*, de én szeretem, ha kiírják, mert jobban tudok azonosulni az adott tartalommal, mintha nem lenne ott. A *pov* tipikusan olyan kifejezés, amelyet a való életben, „offline”, élőbeszédben nem használnak, kizárólag az internetes nyelvhasználatra jellemző.

6. Nyelvi játék a rövidítéssel

6.1. A megfigyelt nyelvi jelenség időbeli és térbeli behatárolása (helyszín és időpont)

2015 körül, nagyváros (Miskolc), rövidített felirat, illetve a felirathoz kapcsolódó magyarázat

6.2. A megfigyelt nyelvi jelenség leírása

Középiskolás éveimben láttam egy évfolyamtársam táskájára írva, hogy „HLST”. Nem tudtam, mit jelenthet, más dolgok is voltak a táskára írva, gondoltam, a „HLST” egy punk- vagy metálzenekar lehet. Egy alkalommal aztán meghallottam, amint ez az évfolyamtársam beszélgetett saját baráti társaságával, s hangosan is kimondták ezt a mozaikszónak,

zenekarnévnek gondolt valamit: „háelesté”. Fejemhez kaptam, nagyot csaptam a homlokomra, hiszen a kontextusból azonnal kihámoztam a szó jelentését, rájöttem, hogy a betűkombináció egy nyelvi poén, az egész egy mondatot rejt: Há’ elesté’ (hát elestél)!

6.3.A megfigyelt nyelvi jelenség elemzése, értelmezése

A barátokkal, kortársakkal való kommunikációban nagyon sok rövidítést, mozaikszót használunk. Ezek a betűkombinációk rejthetnek tulajdonneveket is, közneveket is, néha azonban egész mondatokat, teljes közléseket is helyettesíthetnek. A megfigyelt esetben, mivel egy táskán láttam a rövidítést, valamilyen tulajdonnévi elemnek gondoltam az írásbeli formát, azonban a rövidítés kiejtett, hangzó változata egyértelművé tette, hogy egy teljes mondat játékos lejegyzéséről van szó. A szóbeli és írásbeli megformálás viszonya ebben az esetben azért is érdekes, mert a leírt forma mutatja a beszélt nyelvnek azt a sajátosságát, hogy a szó végi mássalhangzókat nem mindig ejtjük ki.

***

Ha kíváncsiak vagytok rá, miért is tartjuk fontosnak nyelvészként, magyartanárként a nyelvi naplót, a következő szakirodalmakból tájékozódhattok. Emellett ezek a munkák további ötleteket is adhatnak a naplók elkészítéséhez:

Domonkosi Ágnes – Ludányi Zsófia 2020. [Problémaalapú szemlélet az anyanyelvi nevelésben.](#)

In: Istók Béla – Lőrincz Gábor – Lőrincz Julianna (szerk.): *Tankönyvkutatás – fordított tankönyvek – kétnyelvűség. A Variológiai kutatócsoport nemzetközi tankönyvkutató szimpóziumának előadásai.* Selye János Egyetem. Komárom. 177–192.

Domonkosi Ágnes – Imrényi András – Jánk István – Kalcsó Gyula – Ludányi Zsófia – Rási Szilvia – Takács Judit – H. Tomesz Tímea 2022. [Problémaalapú anyanyelvi nevelés – használatalapú gyakorlatok.](#) In: Jánk István – H. Tomesz Tímea – Domonkosi Ágnes (szerk.): *A digitális oktatás nyelvi dimenziói. Válogatás a PeLiKon2020 oktatásnyelvészeti konferencia kerekasztal-beszélgetéseiből és előadásaiból.* Líceum Kiadó. Eger. 13–34.

Domonkosi Ágnes – Ludányi Zsófia 2022. [A nyelvi napló mint problémaalapú gyakorlat.](#) *Anyanyelv-pedagógia* 15/3. DOI: 10.21030/anyp.2022.3.11

Ludányi Zsófia 2020. [A nyelvi variativitás vizsgálata pedagógusjelölt hallgatók nyelvi naplóiban.](#) In: Lőrincz Gábor – Domonkosi Ágnes (szerk.): *Stílus – variativitás – műfordítás.*

Köszöntő kötet Lőrincz Julianna 70. születésnapjára. Selye János Egyetem Tanárképző Kar.
Komárom. 195–204.

Ludányi Zsófia – Domonkosi Ágnes 2021. [Nyelvi tudatosságot fejlesztő pályázat középiskolásoknak.](#) *Acta Universitatis de Carolo Eszterhazy Nominatae. Sectio Linguistica Hungarica* XLVII. 73–89.

Ludányi Zsófia – Domonkosi Ágnes 2022. Homo fisz, firhang, hi7etleN. A Nyelvtudományi Kutatóközpont nyelvinapló-író pályázata. [Édes Anyanyelvünk](#) 44/4: 30–31.